

internationale nieuwe scene

adres : beschavingstraat 2 - 2020 antwerpen - tel. 03/ 37 61 72

In Italië is MISTERO BUFFO van Dario Fo een populaire voordracht en een schouwspel. Zoals een jongleur in de middeleeuwen speelt Dario Fo in zijn eentje vier of vijf van de tien taferelen waaruit Mistero Buffo bestaat, en wisselt deze af met een soort redevoeringen over de oorsprong van de volkscultuur. Vermits Dario Fo van nature uit een kluchtspeler is, worden deze redevoeringen onvermijdelijk omgetoverd tot schouwspel. De politieke uiteenzetting die dan volgt is gebaseerd op de marxistisch-Leninistische ideologie. Ik had me dus voorgenomen de tien taferelen van Mistero Buffo op te voeren, maar langs de ene kant vond ik natuurlijk geen tweede Dario Fo en langs de andere kant geloof ik niet dat het mogelijk is die redevoeringen over de Italiaanse volkscultuur getrouw over te zetten in redevoeringen betreffende een andere volkscultuur, gezien de geslotenheid van iedere taal, zo heb ik noodgedwongen volksliederen gebruikt in plaats van redevoeringen. Ik kon ook niet anders omdat ik in ieder geval de politieke en ideologische inhoud wou bewaren.

Ik wou dit even bepalen omdat wanneer er onjuistheden te vinden zouden zijn in dit schouwspel, Dario Fo er niet voor verantwoordelijk is maar wel ik.

De gekozen liedjes komen uit een tweehondertal bijeengebrachte liederen betreffende de conditie van het volk, vroeger en nu. Deze liedjes hebben het over: feest vieren en moe zijn, geboren worden en doodgaan, het noorden en het zuiden, de godsdienst en het socialisme, verouderde en vooruitstrevende politiek, het jaar duizend en vandaag de dag, zang en beweging.

Ongelukkig genoeg zijn bij deze volksliederen de gebaren niet mee overgeleverd geworden. Bijvoorbeeld als men een wiegeliedje gaat zingen zonder erbij te bewegen, dan is het al geen wiegeliedje meer want de stem zou het gebaar moeten volgen. Maar als men nu maar gewoon op een stoel gaat zitten en heen en weer beweegt op het ritme van het liedje, is men verplicht anders te ademen en dus ook anders te zingen, en dit is: juist zingen omdat houding en beweging dichterbij staan bij de functie van het lied.

De inhoud van deze liedjes en de harmonie van hun muziek zijn niet alleen buitengewoon op zichzelf, maar vooral zijn ze de getuigenis van de hoge cultuur van het volk en van zijn authentieke beschaving.

Een beschaving van het volk die met eigen middelen vertelt over een eigen conditie, waar het verleden hedendaags lijkt, en het heden geschiedenis is, en waar het opeisen van eigen rechten gebonden is aan de wijze van zingen, trouwen, sterfen, dansen, geboren worden en aan de vaste wil aan een betere wereld te bouwen.

Het resultaat zou dus liefst geen folkloristisch-toeristisch spektakel moeten zijn maar wel een schouwspel over de beschaving van het volk. Dario Fo heeft dus wel het laatste gekozen. Zijn manier van aan toneel te doen is nieuw omdat hij heeft willen leren, van diegenen die het hardst hebben op de wereld. Vergaderingen, ontmoetingen en debatten met werklieden en boeren, hebben voor hem het hoogste belang, omdat hun wijze van vertellen en ervaren kan omgebouwd worden tot een toneelvoorstelling die door iedereen kan begrepen worden. Om Mistero Buffo te maken heeft Dario Fo gedurende jaren overal documenten verzameld en getuige-

nissen opgetekend in verschillende delen van Europa, zoals Italië, Joegoslavië, Polen, Frankrijk, Vlaanderen, enz....

Mistero Buffo is dus eigenlijk een lekenpassie, zoals de mensen in de middeleeuwen een passie moeten gezien hebben op de kerkpleinen en openbare plaatsen. Een voorstelling waar het talent van de pantomime-, kluchtspeler-goochelaar het voornaamste uitdrukkingsmiddel was, en hieruit komt de commedia dell'arte.

Een schouwspel uit de verbeelding en uit het leven, van satire en woede, waar het godsdienstige bijna altijd maar een voorwendsel is om het volk te doen spreken over zijn problemen, over zijn conditie, en zijn verhoudingen met degenen die de macht hebben. Dus niet het rituele in de godsdienst, maar een menselijke verklaring van de godsdienstige gebeurtenis.

Hieruit blijkt in welke mate gedurende eeuwen de menselijke drama's van de Passie werden verdraaid door degenen die het voor het zeggen hadden, en die door de gelovigen op het goddelijke werden gecentraliseerd in een liturgie die niets meer met de werkelijkheid te maken had.

Christus die gezegd heeft dat het gemakkelijker was voor een kameel (eigenlijk cameo, kabel) om door het oog van een naald te kruipen dan voor een rijke om het hemelrijk binnen te gaan, Christus die de liefde en de armoede voorschreef, is sinds eeuwen het symbool geweest voor een Kerk, die het altijd heeft opgenomen voor de bestaande macht, die rijkdommen vergaard heeft en die als een wereldlijke staat haar eigen gelovigen heeft uitgebuit en de anderen gruwelijk vervolgd met het Recht aan haar kant.

Vandaag zijn er vele christenen, van Camilo Torres tot andersdenkende priesters, die het revolutionaire en het volkse weer ontdekken in de boodschap van Christus, en die de noodzaak weer zien van het te hebben over het menselijke in de Passie, de lekenpassie die het Concilie van Toulouse in 1462 niet helemaal toevallig verboden had. (ook in die tijd was het toneel gevaarlijk omdat het de mensen bewust maakt van hun eigen conditie) Zichzelf kennen, zegt Gramsci, is zichzelf zijn, meester zijn over zichzelf, zich onderscheiden, uit de verwarring treden, zijn innerlijke orde richten op een ideaal, en dat kan slechts gebeuren als men ook andere mensen leert kennen, hun geschiedenis, hun krachtsinspanningen om tot een eigen beschaving te komen, en die wij dan door de onze zouden willen vervangen. "Als het waar is dat de geschiedenis van de wereld een aaneenschakeling is van menselijke krachtsinspanningen om zich te bevrijden van de bevoorrechten, van de uitbuiters, van afgoderij, dan moet ook het volk dat een nieuwe schakel wil zijn, bewust gemaakt worden hoe het dit moet doen en waarom, en wie hem in deze taak vooraf is gegaan."....

Vandaag kan er misschien een dialoog komen tussen marxisten en christenen, kan er een eerlijke uitwisseling gebeuren, zodat zij het eens worden voor het werken aan een nieuwe maatschappij voor „mensen“, waar niet alleen geen plaats is in de hemel voor de rijken en uitbuiters, maar ook niet op de aarde.

Arturo Corso

Vrije vertaling van Chris Yperman